Prava Žena s Invaliditetom

feministička organizacija za promicanje ženskih prava i razvoj civilnog društva

domine

www.domine.hr

Izdavačice:
Domine, feministička organizacija za promicanje ženskih prava i razvoj civilnog društva

Uredila:
Mirjana Kučer

Grafička priprema:
Bruno Pavletić

Tisak:
Obris d.o.o. Split

Naklada:
1000 primjeraka

U Splitu, veljača 2008.

Zahvaljujemo Vladi Republike Hrvatske, Uredu za ljudska prava, koji je financijski omogućio tiskanje ove brošure.

Prava žena s invaliditetom

Domine

uredila Mirjana Kučer

Oko 650 milijuna ljudi ili 10% svjetske populacije živi s invalidnošću i istovremeno se suočavaju s psihosocijalnim poteškoćama. Često su uskraćeni za priliku da žive poput prosječnih zdravih građana i suviše često nalaze se na društvenim marginama.

Žene, osobe s invaliditetom susreću se s preprekama koje pojačavaju njihovu neravnopravnost na temelju spola, ali i na temelju rase, vjere, nacionalnosti, kulture.
Žene s invaliditetom su žrtve
DVOSTRUKE DISKRIMINACIJE:
na temelju spola/roda
i na temelju invalidnosti.
Uz to, žene s invaliditetom i žene s multipla sklerozom nevidljive su među organizacijama koje promoviraju prava osoba s invaliditetom i među onim organizacijama koje promoviraju rodnu jednakost.
Ova brošura ima za cilj povećati razinu svijest i informacija o pravima žena s invaliditetom, posebno žena oboljelih od multiple skleroze.
Multipla skleroza je kronična, neizlječiva neurološka bolest koja često rezultira težim stupnjem invaliditeta.
Od ove bolesti u posljednjih 50 godina sve češće obolijevaju žene. Gotovo da možemo govoriti o u tzv. „ženskoj bolesti“.
Pojedina istraživanja danas pokazuju da na jednog muškarca dolaze 4 žene s multiple sklerozom. Prije 50 godina taj je omjer bio 2:1 u korist žena.

Brošura je nastala kao dio partnerskog projekta Domina i Društva multiple skleroze Splita – DMSS-a, **„Učimo zajedno o svojim pravima“.**

Cilj ovog projekta je podići razinu svijesti i znanja prvenstveno žena s multiple sklerozom, o njihovim pravima, ali i podići njihovu razinu vještina i znanja i potaknuti ih na aktivni život u zajednici.
Na izradi brošure zajednički su radile partnerske organizacije. Brošura prikazuje prava žena oboljelih od multiple skleroze te je rezultat zajedničkog rada na održanim radionicama i predavanjima tijekom jednogodišnjeg trajanja projekta.

Projekt i tiskanje brošure financijski je podržao Ured za ljudska prava Vlade RH.

Ciklus radionica o pravima žena s invaliditetom – multiple sklerozom

Tijekom 9 mjeseci trajanja projekta „Učimo zajedno o svojim pravima“ održan je ciklus od 4 radionice i 2 predavanja o ljudskim pravima žena s invaliditetom.
Cilj radionica bio je podići razinu znanja o ljudskim pravima žena s invaliditetom, odnosno žena s multiple sklerozom, te potaknuti žene, ali i muškarce oboljele od multiple skleroze, koji su također u manjem dijelu sudjelovali na radionicama na aktivnije uključivanje u zajednicu.
Radionice su se održavale u prostorijama partnerske organizacije DMSS, u Ulici B. Papandopula 3.
Ciklus radionica prošlo je više od 80 korisnica i korisnika. Njihovo zadovoljstvo ovakvim načinom rada je bilo jasno izraženo kao i potreba za nastavkom suradnje.

DISKRIMINACIJA ŽENA NA OSNOVU RODA I INVALIDNOSTI

Žene s invaliditetom, pa tako i žene s multiple sklerozom suočene su sa svakodnevnim kršenjem prava. Iako im pripadaju sva ljudska prava kao i muškarcima s invaliditetom i muškarcima i ženama bez invaliditeta, žene s invaliditetom, pa tako i žene s multiple-sklerozom su društveno marginalizirane i gotovo nevidljive u svim aspektima života.
Žene su na svom putu do pune jednakosti suočene s brojnim barijerama uvjetovanim spolom, rasom, vjerom, jezikom, kulturom, starošću i invaliditetom. Postojanje kulturnih, zakonskih, društvenih i institucionalnih prepreka i predrasuda čini žene žrtvama dvostruke diskriminacije – žena i osoba s invaliditetom.

Često su žene s invaliditetom nevidljive i među onima koji promoviraju prava osoba s invaliditetom i među onima koji promoviraju rodnu jednakost i prava žena.
Problem diskriminacije i neravnopravnog položaja žena s invaliditetom tek je od nedavna u fokusu interesa javnosti.
Svaka žena bez obzira na invaliditet ima pravo na punu participaciju u svim aspektima života i uključivanje u politički, građanski, kulturni, ekonomski i javni život.
Mnoga prava ženama s invaliditetom su uskraćena, međutim u praksi, žene često nisu svjesne ili nisu upoznate sa svim pravima koja im pripadaju i diskriminacije kojoj su izložene.

Biti žena – rizični faktor za invaliditet

Žene su rizična skupina i češće postaju osobe s invaliditetom. Razlog za to je loš, podređen položaj žena u društvu. Žene čine većinu siromašne populacije, većinu nezaposlenih i većinu samohranih roditelja.

Diljem svijeta žene imaju slabiji pristup obrazovanju, medicinskoj skrbi, žrtve su siromaštva, slabije ishrane, rodno uvjetovanog nasilja i genitalne mutilacije ili selektivnog pobačaja i prisilne sterilizacije. Žene nakon 15 godine dva puta češće obolijevaju od depresije u odnosu na muškarce. Svake minute više od 30 žena se ozbiljno povrijedi na radu ili su pogođene nikim od oblika invaliditeta. Tih 15-50 milijuna žena generalno nisu nigdje evidentirane kao osobe s invaliditetom (podaci Svjetske banke).

Zapreke s kojima su žene suočene često za posljedicu imaju invalidnost. Prema svim svjetskim pokazateljima, invalidnost češće pogađa žene nego muškarce, a čakfr0% populacije s invaliditetom je u tzv. zemljama u razvoju, gdje su žene često žrtve trostruke diskriminacije – na osnovu roda, invalidnosti i siromaštva.

Žene s invaliditetom – međunarodni dokumenti za zaštitu ljudskih prava

Žene s invaliditetom su marginalizirane i u UN-ovim dokumentima.

Tako CEDAW (Konvencija UN o uklanjanu svih oblika diskriminacije žena) ne poznaje pojam žene s invaliditetom. I. Svjetska konferencija žena održana u Mexico Cityu također nigdje ne spominje žene s invaliditetom. Na II. svjetskoj konferenciji žena u Kopenhagenu, 1980 tek se spominje potreba da se „obrati posebna pažnja starijim ženama, ženama koje žive same i invalidnim ženama (*disabled women*)“ . U izvještaju s III. Svjetske konferencije žena održane u Nairobiju, 1985. u poglavlju „Jednakost, razvoj i mir“ (*Equality, Development and Peace*) sadržan je poseban paragraf koji se osvrće na žene s psihičkim i mentalnim invaliditetom.

Tek na IV. Svjetskoj konferenciji žena u Pekingu 1995. u Pekinškoj deklaraciji i platformi za djelovanje (*Beijing Declaration and Platform for Action*) u 38 članaka, od 361 koliko ih sadrži Deklaracija apostrofira se problem žena i djevojaka s invaliditetom i to u području obrazovanja, zdravlja, nasilja protiv žena, ekonomskog položaja i posebno problem djevojčica s invaliditetom.
Tek 1990. UN po prvi put u Beču organiziraju seminar na temu žene s invaliditetom s usvojenim preporukama.
Jedini međunarodnopravno obvezujući ugovor koji izrijekom spominje žene s invaliditetom je Konvencija 159. ILO, donesena na Općoj konferenciji Međunarodne organizacije rada (*International Labour Organisation, ILO*) 1983., a koja je stupila na snagu 1985. U članku 4. stoji da se jednake mogućnosti i tretman na radu za muškarce i žene s invaliditetom moraju poštovati.
Problemom marginalizacije i društvene nevidljivosti kojim je samo u Europi zahvaćeno oko 60 milijuna žena, još uvijek se ne razmatra dovoljno ozbiljno ni na državnoj ni na međunarodnoj razini.
Korak naprijed je osnivanje državne i međunarodnih mreža žena s invaliditetom. Ove mreže osnivaju se s ciljem veće vidljivosti žena s invaliditetom u političkom životu na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou vlasti, u kulturnom životu, s boljim pristupom obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti i tržištu rada.
Žene s invaliditetom, pa tako i žene s multiple sklerozom bit će pripadnice „ranjive“ društvene skupine sve dok se ne pokažu djelotvornim mjere koje se poduzimaju s ciljem uklanjana prepreka za njihovu punu integraciju i participaciju u društvu.

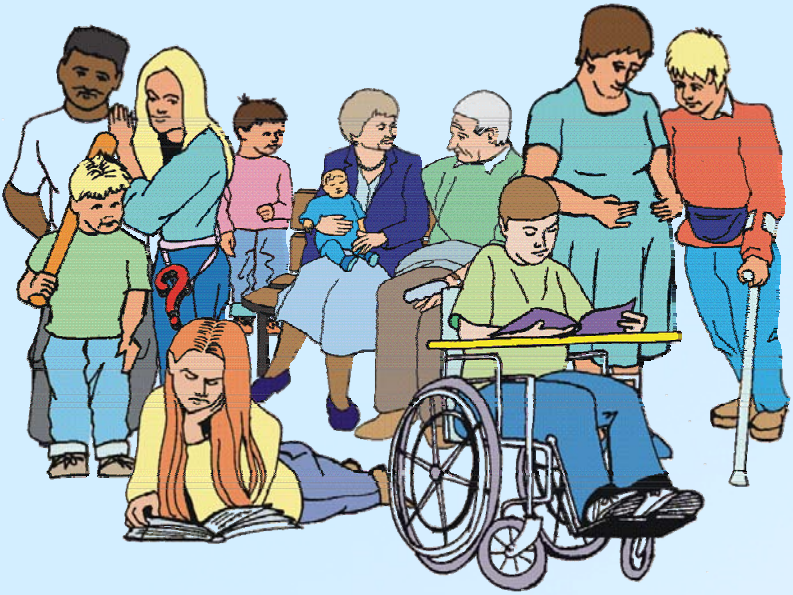

KONVENCIJA UN-a O PRAVIMA OSOBA S INVALIDITETOM

Prava osoba s invaliditetom temelje se na Povelji Ujedinjenih naroda i Općoj deklaraciji o ljudskim pravima, te na svim dokumentima i pravnim instrumentima za zaštitu ljudskih prava. Opća Skupština UN-a 13. prosinca 2006. usvojila je **Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom.** Konvencija i Protokol o provedbi Konvencije otvoreni su za potpisivanje zemljama članicama od 30. ožujka 2007. Do sada je Konvenciju potpisalo 125 članice, a Protokol 71 članice. Konvenciju je ratificiralo 17 država članica, a Protokol 11.

Hrvatska je Konvenciju i Protokol potpisala 30.03. 2007., a Sabor ih je ratificirao 15.08.2007.
Konvencija Stupa na snagu 30 dana nakon što je ratificira 20 zemalja potpisnica.

Konvencija je usvojena sa svrhom promicanja, zaštite i osiguranja punog i jednakog uživanja ljudskih prava i temeljnih sloboda osoba s invaliditetom.

Konvencija je značajna jer posebnu pažnju posvećuje pravima **žena s invaliditetom**, naglašavajući borbu protiv dvostruke diskriminacije žena.
Tako se u **preambuli** Konvencija poziva na Konvenciju o uklanjanu svih oblika nasilja prema ženama te se izražava zabrinutost zbog neuvažavanja prava žena s invaliditetom i višestruke diskriminacije kojoj su izložene.
Kao jedan od **općih principa** Konvencije u
članku 3. navodi se i
(g) jednakost između muškaraca i žena.
Članak 6. – Žene s invaliditetom
1. Države stranke priznaju da su žene i djevojke s invaliditetom izložene višestrukoj diskriminaciji te će u tom smislu poduzeti mjere radi osiguranja punog i ravnopravnog uživanja svih njihovih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

2. Države stranke će poduzeti sve odgovarajuće mjere radi osiguranja punog razvoja, napretka i osnaživanja položaja žena kako bi im zajamčile korištenje i uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda navedenih u ovoj Konvenciji.

Rodna prava žena s invaliditetom spominju se i u slijedećim člancima:

- **Članak 8** – podizanje svijesti

  (b) borbe protiv stereotipa, predrasuda i štetnih postupaka prema osobama s invaliditetom na svim područjima života, uključujući one utemeljene na spolu i dobi;

- **Članak 16** – sloboda od izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja

- **Članak 25** – zdravlje

  (a) osigurati osobama s invaliditetom isti opseg, kvalitetu i standard besplatnih ili obzirom na cijenu dostupnih zdravstvenih usluga i programa koji se pružaju drugim osobama, uključujući područje spolnog i reproduktivnog zdravlja i zdravstvene programe kojima je obuhvaćeno cijelo stanovništvo;

- **Članak 28** – primjereni životni standard i socijalna zaštita

  2.(b) osiguranja pristupa osoba s invaliditetom, posebice žena, djevojaka i osoba starije životne dobi s invaliditetom, programima socijalne zaštite i programima smanjenja siromaštva;

- **Članak 34** – Odbor za prava osoba s invaliditetom

  4.Države stranke će izabrati članove Odbora vodeći računa o ravnomjernoj zemljopisnoj zastupljenosti, zastupljenosti različitih civilizacijskih oblika i temeljnih pravnih sustava, ravnomjernoj zastupljenosti spolova i sudjelovanju stručnjaka s invaliditetom.

Jedna od glavnih vrijednosti i ciljeva kojima teži Konvencija je stvaranje uvjeta za potpunim uključivanjem osoba s invaliditetom u javni život. Konvencija ide za tim da se osobe s invaliditetom ne smatraju više isključivo kao „predmet“ socijalne i zdravstvene skrbi, već kao „subjekti“ društva s pravima, koja su sposobni primjenjivati i donositi odluke u svom životu kao aktivni i odgovorni članovi i članice zajednice. Da bi se to realiziralo pred Hrvatskom je izazov stvaranja uvjeta, ne samo kroz edukacije i podizanje svijesti kako osoba s invaliditetom tako i drugih građana i građanki, već i kroz otklanjanje fizičkih barijera za puno uključivanje osoba s invaliditetom u život zajednice. Ova brošura, nadamo se jedan je korak naprijed pri realizaciji ovog plemenitog cilja.

Mirjana Kučer, dipl.iuris

* 7-10% svjetske populacije prema podacima UN-a su osobe s invaliditetom

* 80% osoba s invaliditetom žive u zemljama u razvoju

* od 650 milijuna osoba s invaliditetom 325 milijuna su žene, od kojih 250 milijuna žena s invaliditetom živi u zemljama u razvoju

* samo u Europi živi 60 milijuna žena s invaliditetom

* u zemljama u kojima je prosiječan životni vijek iznad 70 godina, pojedina osoba proživi u prosjeku 8 godina života ili 11,5% svog životnog vijeka živeći život invalidne osobe

* žene s invaliditetom prepoznate su kao osobe koje trpe dvostruku diskriminaciju: na osnovu roda i invaliditeta

* komparativna analiza pokazala je da samo 45 država ima antidiskriminacijski zakon i druge specifične zakone koji reguliraju prava osoba s invaliditetom

ŽENSKO PODUZETNIŠTVO

Žene na tržištu rada i kapitala

Otprilike trećina poduzeća u nas, pokazuju neke procjene, u vlasništvu je žena. Riječ je većinom o tvrtkama za čije su pokretanje potrebna manja početna ulaganja, kao što su trgovina i pružanje intelektualnih usluga. Podaci HGK-a pokazuju da od 500 najvećih tvrtki prema ukupnom prihodu, njih samo 45, ili devet posto, na čelu tvrtke ima ženu.

Iako žene čine više od polovine, ili oko 52 posto ukupnog hrvatskog stanovništva, njihova je zastupljenost u javnom i gospodarskom životu zemlje znatno manja. To svakako upućuje na zaključak da svoju borbu za potpunu ravnopravnost s muškarcima žene još nisu privele kraju.

Istraživanja su pokazala da je u vlasništvu žena samo 30 posto svih obrta, a jednak je omjer i za mala i srednja trgovačka društva.

Još težu situaciju nalazimo kod zastupljenosti žena na menadžerskim položajima. Naime, podaci Hrvatske gospodarske komore (HGK) pokazuju da od 500 najvećih tvrtki prema ukupnom prihodu, njih samo 45, ili devet posto, na čelu tvrtke ima ženu. Prevedeno, to znači da se na čelu hrvatskih tvrtki i dalje nalaze uglavnom muškarci.

Prosječna hrvatska poduzetnica ima 44, a prosječna menadžerica 49 godina. Žene najčešće rade u malim tvrtkama, većina ih ima visoku stručnu spremu, a čak 60 posto govori ih dva i više jezika.

Problem nezaposlenosti više muči žene nego muškarce. Žene su, osim toga, češće od muškaraca žrtve diskriminacije na poslu, a gotovo je opće uvjerenje među njima da moraju raditi više i bolje od svojih muških kolega kako bi mogle napredovati na poslu.

Potreba za pokretanjem vlastitog posla
U takvoj situaciji, ne treba se čuditi što se sve više žena i u Hrvatskoj odlučuje za pokretanje vlastita posla. Tradicionalna uloga žene u društvu, koja se u konzervativnim krugovima uglavnom svodi na majčinstvo i brigu o kućanstvu, nije u neskladu s izgradnjom poslovne karijere. Upravo suprotno, skrb o obitelji i karijera međusobno se nadopunjuju, tvrde uspješne poslovne žene. Uz to, financijska neovisnost ženama pruža i snažno oružje za njihovu konačnu društvenu emancipaciju.

Žene poduzetnice
Fenomen ženskog poduzetništva nastaje upravo u procijepu između tradicionalne uloge žene kao kućanice i njene suvremene potrebe za izgradnjom poslovne karijere. Budućnost u mnogočemu pripada upravo ženskom poduzetništvu.

Sindrom **staklenog krova**, odnosno onemogućavanja žena u usponu na više rukovodeće položaje, sve je manji, budući da moderne kompanije, koje se žele deklarirati kao kompanije koje uče i koje su uključene u trend permanentnog obrazovanja, ne mogu zanemariti sposobnosti, mogućnosti i doprinose koje žene mogu iskazati i realizirati na rukovodećim položajima. Žene na rukovodećim položajima nerijetko imaju veću razinu emocionalne i društvene inteligencije, a krasi ih i empatija. S druge strane, menadžerice su dovoljno energične i neovisne, te su spremnije na promjene i rizične situacije ako im intuicija nalaže da vrijedi pokušati.

Ukratko, komunikacijske su vještine kod žena razvijenije nego kod muškaraca na istom položaju.
No, iako se broj rukovoditeljica iz godine u godinu povećava, mnoge od njih i dalje se suočavaju s otporom muškaraca da ih promoviraju na više položaje. Stoga su mnoge od njih primorane pokrenuti vlastiti posao. Pa ipak čak i u takvoj situaciji, žene su bolje poduzetnice i menadžerice od muškaraca.

Istraživanja pokazuju da 45 posto novootvorenih tvrtki propada već nakon dvije godine poslovanja. Međutim, postotak novootvorenih tvrtki koje propadaju daleko je manji kod tvrtki kojima upravljaju žene. Bankari su u visokorazvijenim zemljama znatno spremniji ulagati u tvrtke koje vode upravo žene. Žene su manje okrutne individualke kad je riječ o pristupu poslu, tolerantnije su prema osjećajima grupe, spremnije na suradnju, nego na izravno odmjeravanje snaga s kolegama. Uz to, žene rukovoditeljice, posebice one s obiteljima, obično su uspješnije u upravljanju vremenom i stoga radno učinkovitije.

Evidentno je da se u ženskom poduzetništvu kriju golemi neiskorišteni potencijali i da je ono značajan izvor novog zapošljavanja, samozapošljavanja i gospodarskog razvitka.
Porazan je podatak da kad bi se žene u Hrvatskoj u istoj mjeri kao i muškarci upuštale u poduzetništvo, dobili bismo još sto tisuća novih poduzetnika!
Uzimajući u obzir istraživanja o postojanju prepreka ženama za ulazak u poduzetništvo i obveze proizašle iz odredbe Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva i Programa

razvoja malog gospodarstva 2006. – 2009. institucije vlasti na svim razinama su zaključile kako je potrebno pružiti posebnu podršku promicanju poduzetništva žena, te su i krenule sa provedbama niza projekata.

I još jedan podatak za kraj - **još niti jedna žena u Hrvatskoj nije tvrtku dovela u stečaj.**

Mogućnosti za žene s invaliditetom

Prema podacima Međunarodne organizacije rada (ILO) 386 milijuna radno sposobnog stanovništva su osobe s invaliditetom. Od toga 80 % su nezaposleni. Najčešće su suočeni s predrasudama poslodavaca da su osobe s invaliditetom nesposobne za rad. Većina nezaposlenih osoba s invaliditetom su žene.

Međutim, iskustva razvijenih industrijskih zemalja pokazuju da su upravo osobe s invaliditetom vrlo uspješni vlasnici malih poduzeća i obrta. Mogućnosti samofinanciranja i vođenja malih poduzeća čak više koriste osobe s invaliditetom.

Gdje je tu mjesto za žene? Osobito za žene s invaliditetom u Hrvatskoj.

Hrvatska tek stvara program podrške ženama s invaliditetom. Taj proces ide sporo i jako teško. Uz promociju zapošljavanja žena s invaliditetom, uključujući pravo na slobodan izbor profesije, osigurane uvjete na radu (fleksibilni radni sati, rehabilitacijski centri..), hrvatsko zakonodavstvo nudi mogućnost udruživanja u zadruge. Prva takva zadruga osoba s invaliditetom u Hrvatskoj osnovana je u Omišu u udruzi Agape.

ZADRUGARSTVO

Potvrđujući se godinama u praksi, zadruge različitog tipa, počevši od štedno-kreditnih pa do osiguravajućih, danas zauzimaju značajno mjesto u gospodarstvima svih razvijenih zemalja. Međutim, malo je zemalja koje se kao Hrvatska mogu pohvaliti s više od jednog stoljeća dugom tradicijom zadrugrastva.

Međutim, na zadruge se još uvijek gleda kao na institucije bivšeg socijalističkog sustava, a ne kao na potencijalni treći sektor koji bi - pored privatnog i državnog - mogao otvoriti značajan broj radnih mjesta. Zadruge i zadrugarstvo mogli bi biti osnovni faktor razvoja našeg gospodarstva, osobito razvoja poljoprivrede, obrta, stambene izgradnje te malog i srednjeg poduzetništva i efikasan način uklapanja u moderne svjetske tokove, ujedno omogućavajući da se u takvom svijetu ostane autentičan.

Zadruge se od svog početka temelje na načelima demokratičnosti, pravednosti, otvorenosti, odgovornosti, ekonomskih interesa zadruge kao cjeline i svakog njenog člana, zajedničkog djelovanja i uzajamne pomoći, stalnog kulturnog uzdizanja i stručnog osposobljavanja svojih članova te razvoja zajednice u kojoj djeluju. Za razliku od ostalih oblika udruživanja proizvođača/potrošača, zadruge imaju i tržišna i (sada već romantičarska) socijalna obilježja.

Zadrugarstvo nastoji svakog čovjeka učiniti radnikom, vlasnikom, nastoji razviti štednju i osjećaj odgovornosti koji je povezan s vlasništvom, te nastoji ljude učiniti susjedima koji rade za svoje, ali i za zajedničko dobro.

Zadruga je dobrovoljno udruženje zadrugara u kojem svaki član sudjeluje neposredno i koje zajedničkim poslovanjem, na načelu uzajamne pomoći, unapređuje i zaštićuje svoj gospodarski i drugi profesionalni interes u cilju ostvarenja svoje osobne i zajedničke dobiti

zadrugara u skladu sa zakonom i pravilima zadruge (NN 36/95 čl. 1.).Zadruga je gospodarski subjekt registriran na Trgovačkom sudu i kao takav dužan je poštivati sve zakone koji se odnose na trgovačka društva.

Zadrugar je fizička i pravna osoba koja u cijelosti ili djelomično posluje putem zadruge, tj. ona osoba koja putem zadruge prodaje svoje proizvode, odnosno usluge, nabavlja proizvode ili koristi usluge potrebne za obavljanje svoje djelatnosti ili na drugi način neposredno sudjeluje u ostvarivanju ciljeva radi kojih je zadruga osnovana (NN 36/95 čl. 1., st. 2.).

Dakle, zadrugar je fizička i pravna osoba, poslovno sposobna, koja dobrovoljno pristupa članstvu, vlasnik je zadruge i korisnik usluge koje mu ona pruža. Sudjeluje u odlučivanju, stvaranju poslovne politike zadruge i raspodjeli dobiti.

Zadruge, kao svojevrsne oaze ravnoteže između tržišnih i društvenih vrijednosti mogle bi opstati u bilo kojem društvu. One uvažavaju tržišni mehanizam i motivaciju za ostvarivanjem profita, ali ne dozvoljavaju da oni prodru u područja koja su daleko od poslovanja i ekonomije. Za razliku od tržišnog fundamentalizma koji sve društvene aktivnosti i ljudske odnose shvaća kao transakcijske i vrednuje ih samo u smislu novca, koncepcija zadrugarstva ne isključuje osobni interes, ali ni osjećaj pripadnosti nekoj zajednici i odgovornost prema njoj. A transakcijska tržišna ekonomija ni u kom slučaju ne može predstavljati zajednicu!

I na kraju - zadrugarstvo prihvaćaju svi ljudi dobre volje i plemenitih pobuda, jer se najveći uspjesi postižu samo zajedno.

Maja Đirlić, dipl.iuris

* Prema podacima Međunarodne organizacije rada (*ILO*) 386 milijuna osoba s invaliditetom je radno sposobno. Njih 80% su nezaposleni.

* Osobe s invaliditetom često su suočene s predrasudama da su nesposobne za posao. Međutim, upravo su osobe s invaliditetom vrlo uspješne kao vlasnici malih poduzeća i obrta, te u programu samozapošljavanja

* Istraživanja pokazuju da poslodavci kao prvi razlog nezapošljavanja osoba s invaliditetom navode njihovu nesposobnost da izvrše radne zadatke. Druga najčešća predrasuda koju poslodavci navode kao razlog nezapošljavanja osoba s invaliditetom je strah poslodavca od visokih troškova posebnih olakšica na radu. Međutim, 73% poslodavaca izjavili su da njihovi zaposlenici nisu zahtijevali posebne olakšice na radnom mjestu.

MEDICINA STANOVANJA

RADIESTEZIJSKA DETEKCIJA U PRAKSI - PRIRODA, ČOVJEK I STANOVANJE

Udruga Domine u suradnji sa Društvom multiple skleroze Split održala je radionicu „Holistički pristup zdravlju“ Obzirom da je tema široka, kroz predstavljanje različitih aspekata alternativnih metoda pristupa zdravlju, sudionice i sudionici radionice su izabrali temu koja im je bila najzanimljivija, dakle radiestezija u funkciji medicine stanovanja:

Porijeklo naziva ili tragovi u prošlost

Radiestezija kao metoda detekcije raznih vrsta zračenja poznata je od najstarijih vremena pod pojmom rašljarstvo. U nekom slobodnom tumačenju riječi znači osjetljivost na zračenja.
Prema nekim autorima najstariji pisani trag u Europi potječe iz 1556.g. (Njemačka). Po nekim istraživačima prvi pisani tragovi sežu sve do 2590.god. prije Krista. Posebno školovani carski službenici u drevnoj Kini su pregledavali terene za gradnju nastambi kako ne bi bile građene na mjestima djelovanja koja donose „bolest i nesreću“, odnosno na mjestima štetnog zračenja po ljudski organizam.

Radiestezija danas

Danas se suočavamo s fenomenom tehničkih zračenja. Čovjek je većinu tehničkih zračenja stvorio u posljednjih sto godina a posljedice se još uvijek ispituju.

U novije vrijeme neke eminentne institucije poput Univerzity of Washington i Institut Bristol Royal Infirmary provode ispitivanja i ukazuju na štetnosti jakog elektromagnetskog zračenja koje napada naše tjelesne stanice, prodire do mozga (npr.mobitel).
Za usporedbu: snaga zemljanog magnetnog polja kreće se između 1 i 3 n/T(nano Tesla) što je prirodno za ljudski organizam, dok je snaga induciranog magnetnog polja koje se stvara kod korištenja mobitela 550 n/T. Prema podacima NASA-e mobitel zrači i do 80 m udaljenosti.
Na probleme zbog ove vrste štetnih zračenja su ukazivali radiestezisti , kao i ljudi koji su primjerice stanovali ili radili u blizini većih industrijskih postrojenja, trafo-stanica, radarskih sustava i sl..

Tko su radiestezisti?
Rašljari tj.radiestezisti su ljudi pojačane subjektivne osjetljivosti na zračenja sa kojima su u interakciji, te sa sposobnošću registriranja izvanredno finih impulsa, frekvencija i umijećem njihovog tumačenja određenom metodologijom.
Do radiestezista možete doći najčešće u nekom alternativnom centru ili putem preporuke osoba koje su koristile njihove usluge, te na internet stranicama.
Radiestezist mora biti psihički i fizički potpuno zdrava osoba, svjesna visokog stupnja odgovornosti za ono što radi.

Vrste štetnih zračenja
Zračenja se u najgrubljoj podjeli mogu svesti na zračenja

- **vještačkog porijekla**: (tehnička) -elektromagnetska i sl. i mehaničko-vibracijska,
- **prirodnog porijekla**: (kozmička) -Kerijeva, Hartmanova i Šnajderova mreža

i (geopatogena) - podzemne vode, geološke pukotine, zračenje ruda, minerala, nastala raspadom organskih materija.

Zašto su neka zračenja štetna?

U tjelesnim stanicama izloženim vibracijama visokih frekvencija dolazi do elektromagnetskog poremećaja. Nastaje raspad aminokiselina i eliminacija masti slijedom intermolekularnog trenja, te dolazi do propadanja živčanih stanica.

Duža izloženost kompleksnom utjecaju štetnih zračenja izuzetno remeti energetsku strukturu bioloških sustava kao i energetske sustave prostora.

Posljedica toga su energetski deformirani prostori u kojima dolazi do narušavanja zdravlja svih bioloških sustava, pa tako i ljudskog.

Na takvim mjestima se biljke suše ili slabo rađaju, životinje su uznemirene, boležljive, neplodne ili nerado borave na takvim mjestima.

Karakteristični zdravstveni problemi kod ljudi, uzrokovani štetnim zračenjima su:

učestale glavobolje, migrene, poremećaji vida i sluha, dugotrajan umor, nesanica, depresija, vrtoglavica, malaksalost, anemija, česte upale, alergije, kardiovaskularne tegobe, aritmija, nervoza, gubitak pamćenja, smanjena koncentracija i energija mozga.

Uslijed duže izloženosti štetnom zračenju povećava se rizik za sve vrste tumora, multiple, epilepsije, dijabetesa, smanjen je imunitet, mijenja se biokemija krvi i dr.

To su simptomi koje ljudi često prepoznaju kod sebe, ali ih rijetko povezuju sa izvorima štetnog zračenja u svojoj neposrednoj blizini.

Najopasnije mjesto u stanu pri tom je krevet, jer tu provodimo najviše vremena, ne krećući se, akumulirajući u organizam vrstu zračenja kojoj smo izloženi, iz dana u dan, duže vremena.

Naravno, postoje i neutralna zračenja koja nemaju nikakav utjecaj na čovjeka, a također i blagotvorna, tj. pozitivna koja potpomažu regeneraciju organizma.

Što možemo učiniti za sebe?
Što je to duža izloženost? Koliko vremena spavate tu gdje spavate, a imate značajnije i/ ili dugotrajne zdravstvene tegobe?
Medicina stanovanja je kultura stanovanja u zdravim prostorima, čistim od štetnih zračenja.
Ukoliko stanujete ili radite u prostoru u kojem se osjećate loše, bolesno, umorno, možda je dovoljno da promijenite mjesto spavanja/ sjedenja i/ ili da pozovete radiestezistu koji će vam pregledati prostor i predložiti bolju poziciju ako je to moguće ili postaviti određenu zaštitu (blokadu) protiv štetnog zračenja ukoliko je to potrebno.
Premještaj kreveta ili radnog stola u neutralnu ili pozitivnu zonu najjednostavnija je, najsigurnija, najjeftinija i najdjelotvornija metoda.
Tek nakon određenog vremena boravljenja u zdravim zonama – obično to bude oko dva mjeseca – mogu se zamijetiti klinička poboljšanja različitih bolesti.

Usvajanje načela radiestezije i korištenje spoznaja radiestezista dio je holističkog pristupa zdravlju koji u kombinaciji s klasičnim i /ili alternativnim (prirodnim) oblicima liječenja povećava mogućnosti značajnijeg poboljšanja općeg zdravstvenog stanja, a ponekad dovodi do potpunog ozdravljenja.

Goranka Škoprc
Savjetnica za alternativnu medicinu

NASILJE NAD ŽENAMA S INVALIDITETOM
– suprotstavimo se stereotipima

Uvodno – definicija i oblici nasilja

Nasilje nad ženama kao izraz povijesno nejednake raspodjele moći između muškaraca i žena, te povijesne neravnopravnosti spolova, prisutno je u svim razvojnim fazama društva. Žene i djevojčice diljem svijeta, vez obzira na nacionalnu, rasnu i vjersku pripadnost, kulturu, dob i status, izložene su raznim oblicima fizičkog, seksualnog, psihološkog i ekonomskog zlostavljanja. Korijeni nasilja nad ženama leže duboko u strukturi društva, a nasilje predstavlja najčešći oblik kršenja ljudskih prava u Europi.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, različite studije pokazuju da je u prosjeku između 10 i 15% žena iskusilo neki oblik fizičkog nasilja od partnera, da je između 12 i 15% žena podvrgnuto pokušaju ili samom prisilnom seksualnom odnošaju, također od svojih bivših ili sadašnjih partnera, te da rasprostranjenost prisilne prostitucije i trgovine ženama iz godine u godinu raste. Nevjerojatna brojka od četiri milijuna žena, žrtava trgovanja ljudima zastrašujući je podatak o razmjerima eksploatacije žena i djece koji ukazuju na prijeko potrebnu borbu za sprječavanje trgovine ženama.

Neke posebne skupine žena, kao što su žene koje pripadaju manjinskim skupinama, kao što su žene izbjeglice, žene migrantkinje, starije žene, žene koje žive u ruralnim područjima ili u siromaštvu, žene žrtve rata, te isto tako žene s invaliditetom.

Nasilje prema ženama s invaliditetom

Prema nekim svjetskim pokazateljima 40% **žena s invaliditetom** žrtve su obiteljskog nasilja. Psihičko i

seksualno nasilje je značajan uzrok mentalne i psihičke invalidnosti kod žena.
Studije u industrijskim zemljama pokazuju da od 39 do 68% djevojaka i od 16 do 30% dječaka prije 18. godine budu žrtve seksualnog nasilja.
Razlozi za ovako izraženu izloženost osoba s invaliditetom, a posebno žena s invaliditetom raznim oblicima nasilja leže i u stereotipnom odnosu prema ženama s invaliditetom kao tzv. „lakim metama“.

Što napraviti?
Potrebno je osigurati pristup informacijama i uslugama vezano uz nasilje prema ženama, ženama s invaliditetom.
Kroz razne edukacije i kampanje upoznati relevantne subjekte u društvu (državne institucije, poslodavce, sindikate, ali i organizacije civilnog društva) o stvarnim potrebama i problemima nasilja prema ženama s invaliditetom.
Uspostaviti sustav podrške, te poduzimati posebne mjere koje će omogućiti zadovoljenje utvrđenih potreba.
Posebne mjere uključuju i nova zakonska rješenja, te učinkovitiju primjenu postojećih:

- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007 – 2015
- Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i Protokol za primjenu Konvencije
- Ustav RH
- Zakon o pravobranitelju za osobe s invaliditetom
- Zakon o ravnopravnosti spolova

Kao sustav podrške uspostavljena je:
- Mreža za žene s invaliditetom/u osnivanju
- Zajednica saveza osoba s invaliditetom
- Savez Društava multiple – skleroze Hrvatske.

„NIŠTA O NAMA BEZ NAS“

Svaka žena s invaliditetom ima pravo na poštivanje digniteta i prava na izbor, neovisnost i kontrolu vlastitog života. Pravo ne biti diskriminirana u privatnom i javnom životu, te na puno sudjelovanje u društvu kao aktivna članica zajednice.

Žene s invaliditetom zahtijevaju poštivanje različitosti i prihvaćanje žena s invaliditetom kao dijela ljudske različitosti; pristupačnost svim aspektima društvenog i javnog života i jednakost između žena i muškaraca!

Što može svaka žena s invaliditetom učiniti za sebe!?

Neprestano učiti i biti upoznata sa svojim pravima, a onda se pozivati na Konvenciju koja će osigurati provedbu zagarantiranih prava.

Raditi na neprekidnom osposobljavanju postojećih i novih kadrova u našim sustavima za što kvalitetniji rad sa ženama s invaliditetom.

Najvažnija je pri tom uloga lokalne udruge čiji je pojedina žena s invaliditetom članica, a gdje će moći dobiti informacije, podršku i savjete o potrebnim pravima i mogućnostima. Treba imati na umu da udruga reagira na postojeće i nadolazeće probleme koje rješava kontinuirano, lakše i brže nego pojedinke ili pojedinci.

Svaka žena doprinosi svojim uključenjem, volonterskim radom, uključenošću u događanja uklanjanu barijera kje često puta postavljamo pred same sebe.

Svatko radi koliko može prema svojoj savjesti i mogućnostima, a time se izgrađuje cijela zajednica.

BUDIMO GLASNE, utječimo na mijenjanje svijesti i razbijanje predrasuda osobama koje nemaju problem s kojima smo mi suočene. Izrazimo potrebe prema organizaciji čije smo članice, a onda prema lokalnim vlastima.

Vesna Matijaš Rakonjac, dipl.iuris.

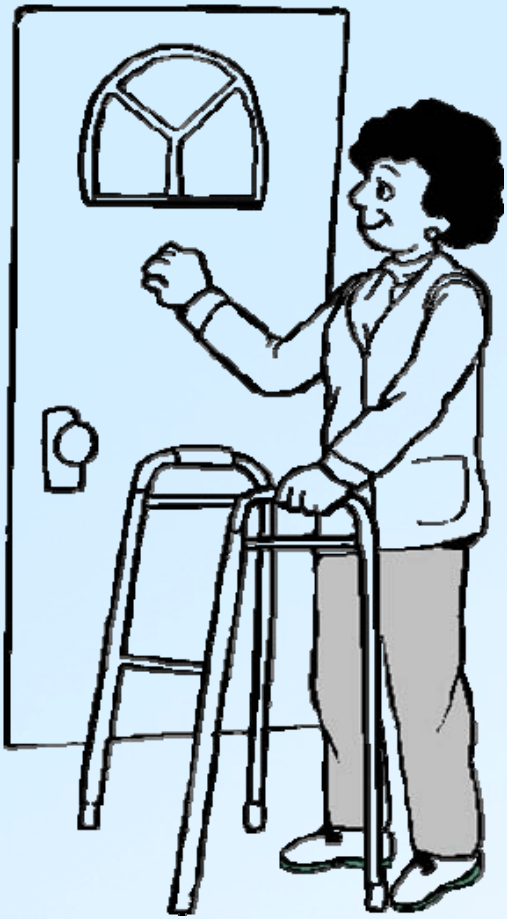

SEKSUALNA I REPRODUKTIVNA PRAVA ŽENA S INVALIDITETOM

„Svake minute u Svijetu više od 30 žena dožive ozljede na radu koje za posljedicu imaju invaliditet… Međutim, tih 15-50 milijuna žena, generalno prolaze nezapaženo“ (*podaci Svjetske banke, „Zdravlje, prehrana i populacija: Reproduktivno zdravlje i invaliditet*).

Žene s invaliditetom, svih dobi, susreću se s fizičkim ograničenjima u pristupu i korištenju zdravstvenim uslugama. Posebno su ranjive žene s mentalnim invaliditetom, zbog ograničenog razumijevanja zajednica i izloženosti višestrukoj diskriminaciji.
Depresija kao rezultat neuropsihijatrijskih poremećaja kod žena se javlja dvostruko češće u odnosu na muškarce, a prema najnovijim istraživanjima američkih stručnjaka žene obolijevaju četiri puta češće od mulitple skleroze nego muškarci.

Ženama s invaliditetom trebaju biti priznata ljudska prava koja imaju osobe s invaliditetom, ali i njihova reproduktivna i seksualna prava koja im pripadaju kao ženama.
Međutim, u praksi je situacija drugačija. Žene s invaliditetom često ne primaju adekvatnu i kvalitetnu zdravstvenu zaštitu važnu za sve žene.
Razlozi za to su mnogostruki. Od nedostatka svijesti da im je takva vrsta zdravstvene zaštite potrebna i nedovoljne informiranosti žena, preko fizičkih prepreka kako doći do doktora koji može primiti ženu s invaliditetom ili doktora koji je dovoljno educiran za zaštitu reproduktivnog zdravlja žena s invaliditetom.

Kao i na drugim područjima u svakodnevnom životu, tako se i na području seksualnih i reproduktivnih prava žene s invaliditetom susreću s brojnim predrasudama i stereotipima koje ih ograničavaju u punom ostvarenju prava koja im pripadaju. Jedan od najčešćih stereotipa je da žene s invaliditetom nemaju seksualni život.

Nažalost žene s invaliditetom često se susreću i s pojedinim „zdravstvenim“ savjetima koji im sugeriraju da apstiniraju od seksa i/ili da nemaju djece.

Žene s invaliditetom imaju pravo na brak i pravo na dostupnost informacija o reproduktivnom zdravlju, uključujući i informacije o sigurnom seksu, planiranju trudnoće i zdravoj trudnoći. Žene s invaliditetom trebaju redovito ići na Papa test, na sistematske preglede dojki i mamografiju. Na zajednici je odgovornost da stvori pretpostavke ženama s invaliditetom da svoja seksualna i reproduktivna prava redovno ostvaruju.

Mr.sci.dr. Afrodita Suton
Specijalistica za obiteljski medicinu

Zajednice podrške

Odgovor na nevidljivost žena s invaliditetom u društvu i dvostruko kršenje njihovih prava je u osnivanju mreža podrške.
U Hrvatskoj djeluje udruga koja se bavi problemima žena s poteškoćama, a u tijeku je i osnivanje Mreže za žene s invaliditetom, žrtve nasilja.

U svibnju prošle, 2007. godine, u Berlinu 105 žena iz 17 zemalja okupile su se s ciljem uspostavljanja Europske mreže djevojaka i žena s invaliditetom (*European Network of Disabled Girls and Women*).
Okupljene žene smatraju da će samo kroz umrežavanje ostvariti veću vidljivost djevojaka i žena s invaliditetom te se snažnije suprotstaviti višestrukoj diskriminaciji na osnovu roda i invalidnosti.

Mali rječnik prava žena s invaliditetom - žena s multiple-sklerozom

Ljudska prava – temeljna su univerzalna prava i slobode koja pripadaju čovjeku i pojedincu – pojedinki. Ona uključuju osnovna građanska i politička prava, kao što su pravo glasa, sloboda govora i mišljena, pravo na pravedno suđenje i jednakost pred zakonom. To je takozvana I. generacija ljudskih prava. U II. generaciju spadaju socijalna, kulturna i ekonomska prava poput prava na rad i obrazovanje, pravo vlasništva i pravo na ne diskriminaciju.

„Sva ljudska bića su rođena slobodna u dostojanstvu i pravima...Ona su obdarena razumom i sviješću te jedni prema drugima trebaju postupati u duhu bratstva.“ (čl. 1. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima Ujedinjenih Naroda)

Ženska ljudska prava – Prava žena i djevojčica kao neotuđivi, integralni i nedjeljivi dio univerzalnih ljudskih prava, uključujući i koncept reproduktivnih prava. (Pojmovnik rodne terminologije prema standardima EU, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Zagreb, 2007).

Najvažniji međunarodni dokumenti koji reguliraju ženska prava su *Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacija žena (CEDAW)* iz 1979.Hrvatska je Konvenciju ratificirala 1992. godine. *Deklaracija UN-a o uklanjanju nasilja nad ženama* iz 1993. u kojoj se po prvi put uvodi pojam **ženska ljudska prava** u sustav ljudskih prava UN-a (dio I. odjeljak 18.)1995. na IV svjetskoj konferenciji žena donesena je *Pekinška deklaracija i Platforma za djelovanje*, ujedno prvi međunarodnopravni dokument o pravima žena koji se ozbiljnije bavi problemima žena i djevojaka s invaliditetom.

Žene s invaliditetom – Djevojke i žene s invaliditetom uključuju žene s psihičkim, osjetilnim i mentalnim oštećenjima bez obzira da li su vidljiva ili nisu (uključujući

takva stanja kao što je dijabetes, bolesti srca i rak dojke). To uključuje djevojke i žene svih dobi, u ruralnim i urbanim sredinama, bez obzira na oblik invaliditeta i bez obzira da li žive u zajednici ili u instituciji. (Seminar o ženama s invaliditetom, Beč, 1990.)

Multipla skleroza (MS) - kronična neurološka bolest središnjeg živčanog sustava koji se sastoji od dva dijela: mozga i leđne moždine. Funkcija ovog sustava ovisi o stalnom i dovoljnom tijeku živčanih impulsa što osigurava normalno funkcioniranje cijelog organizma. Većini bolesnika znaci MS-e javljaju se između 20.-te i 45.-te godine života, bolest se rijetko otkrije u dobi prije 15.-te, a njezin nastup nakon 55.-te godine je izuzetan. Žene obolijevaju dvaputa češće od muškaraca, a prema najnovijim istraživanjim američkih znanstvenika i četiri puta češće. Učestalost bolesti varira u različitim krajevima svijeta, pa čak i unutar jedne zemlje. Bolest je češća u zemljama koje su smještene između 40. i 65. stupnja sjeverne geografske širine, vrlo je rijetka u tropima i na Dalekom istoku.

Ravnopravnost spolova – načelo jednakih prava i jednakog postupanja prema ženama i muškarcima. Prema *Zakonu o ravnopravnosti spolova RH* (2003) „**ravnopravnost spolova** znači da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarenje svojih prava kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata“ (čl.5. N.N.116/03)

Diskriminacija na temelju spola - svako normativno ili stvarno, izravno ili neizravno razlikovanje, isključivanje ili ograničenje temeljeno na spolu kojim se otežava ili negira ravnopravno priznanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava muškaraca i žena u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom i svakom drugom području života.

Izravna diskriminacija postoji ako se prema osobi postupa ili bi se moglo postupati nepovoljnije u jednakim ili sličnim okolnostima u odnosu na osobu suprotnoga spola.

Neizravna diskriminacija postoji kada neutralna pravna norma, kriteriji ili praksa u jednakim ili sličnim okolnostima stavljaju osobe jednoga spola u nepovoljniji položaj u odnosu na osobu suprotnog spola. (Zakon o ravnopravnosti spolova RH, 2003; čl.6. N.N.116/03)

Rodno uvjetovano nasilje – bilo koji oblik nasilja upotrebom ili prijetnjom fizičke i emocionalne prisile, uključujući silovanje, premlaćivanje, seksualno uznemirivanje, incest i pedofiliju.
U Hrvatskoj se udomaćio termin **nasilje nad ženama.** (Pojmovnik rodne terminologije prema standardima EU, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Zagreb, 2007)

Rodno osjetljiva politika – *Gender Mainstreaming* – sustavno uvođenje politike ravnopravnosti spolova u sve sustave i strukture, politike mjera i programe, procese i projekte; način na koji se razumije rodna problematika i način njezine provedbe.
Rodno osjetljiva politika uključuje promicanje jednakosti žena i muškaraca, ali i uvođenje posebnih mjera za promicanje ravnopravnosti žena; znači sustavno ispitivanje mjera i politika, te uzimanje u obzir njihovih učinaka pri utvrđivanju i provedbi.

(Pojmovnik rodne terminologije prema standardima EU, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Zagreb, 2007)

Reproduktivno zdravlje – stanje potpunog fizičkog, mentalnog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsutnost bolesti ili slabosti. (UN-ova definicija iz 1994.)
Reproduktivno zdravlje uključuje edukaciju o spolnosti i reprodukciji, savjetovanje o planiranju obitelji, zdravstvenu zaštitu reprodukcije, prevenciju, dijagnostiku i liječenje

različitih bolesti i poremećaja, prekide trudnoće te prevenciju spolnog zlostavljanja i skrb o žrtvama.

Reproduktivna prava – pravo svake osobe ili partnera da slobodno i svjesno odluči o najpovoljnijem vremenu za roditeljstvo, o željenom broju djece i vremenskom razmaku između porođaja; dostupnost informacija i sredstava za njihovo ostvarivanje, pravi na najviše standarde zaštite seksualnog i reproduktivnog zdravlja.
(Pojmovnik rodne terminologije prema standardima EU, Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, Zagreb, 2007)

Seksualna prava – univerzalna ljudska prava zasnovana na slobodi, dostojanstvu i jednakosti svih ljudskih bića; uključuju pravno na seksualnu slobodu, autonomiju, seksualni integritet i sigurnost tijela, seksualnu privatnost i spolnu/rodnu jednakost; pravo na seksualni užitak i emocionalno seksualno izražavanje, na slobodu udruživanja, pravo na slobodne i odgovorne reproduktivne izbore, na informaciju vezanu uz seksualnost temeljenu na znanstvenim istraživanjima, na sveobuhvatno obrazovanje o seksualnostima te pravo na zaštitu seksualnog zdravlja.
(Deklaracija o seksualnim pravima prihvaćena na 14. Svjetskom seksološkom kongresu, 1999.)

Brošura

„Prava Žena s Invaliditetom“

objavljena je kao dio partnerskog projekta

„Učimo zajedno o svojim pravima“

- feminističke organizacije za promicanje ženskih prava i razvoj civilnog društva

i

- Društva multiple skleroze Split

HR-21000 Split, Bosanska 4 • Tel: +385 21 537 272/344 688; Fax: +385 21 531 722
Žiro račun kod Zagrebačke banke 2360000-1101679303
MBS: 1749447 • e-mail: domine@inet.hr

feministička organizacija za promicanje ženskih prava i razvoj civilnog društva

domine

www.domine.hr